

Mødet den 14. Septbr. 1922.

Fraværende: A. Bitsch, Andr. Christensen og Bernt Jensen.

1. (J. Nr. 23¹³—1922) **Beretning om Alderdoms-understøttelsen i 1921—22.**

Toges til Efterretning.

2. (J. Nr. 23¹⁵—1922.). **Regnskab for Kommunens Tørveværker for 1921—22.**

Toges til Efterretning.

3. (J. Nr. 413—1922). **Indvarsling til ekstraordinær Generalforsamling i Gudenaacentralen.**

Formanden havde anmeldt de samme Repræsentanter som ved sidste Generalforsamling, da det drejede sig om samme Emne, nemlig eventuel Optagelse af et Laan, hvorfor Taleren haabede, at Byraadet kunde tiltræde dette.

Tiltraadtes. Som Repræsentanter deltager Formanden, A. Bitsch, H. P. Christensen, J. Chr. Møller, Vald. Pedersen, P. Petersen og Mariane Thomsen.

4. (J. Nr. 407—1922). **Skrivelse fra Gudendaacentralen angaaende Forhandling om en ny Kontrakt om gensidig Strømlevering.**

Formanden foreslog at vælge Belysningsudvalget til at føre Forhandlingerne.

Vedtoges.

5. (J. Nr. 412—1922). **Indstilling fra Udvalget for Byens Udvidelse og Bebyggelse om, at Loven af**

13. Juni d. A. om visse Bestemmelser om Parcelsalg gøres anvendelig for Aarhus Kommune.

Udvalgets Flertal indstiller, at Loven kommer til Anvendelse i Aarhus Kommune, medens Andr. Christensen ikke kan tiltræde dette.

J. Chr. Møller oplyste, at denne Lov skulde være en Beskyttelse for Købere af mindre Parceller. Forholdet havde hidtil været saaledes, at naar en eller anden Grundejer ønskede at sælge Grunde, maatte han først indsende en Udstykningsplan, som efter at have været til Byraadets Erklæring skulde godkendes af Ministeriet. Men vedkommende var ikke forpligtet til at opgive noget om, hvorvidt Arealet var afvandet, og Byraadet kunde ikke af den Grund nægte anbefaling. Derefter blev Grundene i Reglen solgt som Haveparceller, idet der ikke straks var Tale om nogen Bebyggelse, og naar saa Køberne senere ønskede at bygge, kunde der ikke gives Tilladelse dertil, naar Arealerne ikke var afvandede. En saadan Afvanding var tilmed en dyr Historie og kunde daarligt udføres, uden et helt Kvarter i Forering gik med dertil. Den foreliggende Lov, som var vedtaget enstemmigt af Rigsdagen, gik ud paa, at naar en Udstykningsplan fremsendtes, skulde der forinden være anført derpaa, om Arealerne var afvandede eller ikke, og ligeledes oplyses om Vejforhold, Gas, Elektricitet o. s. v., saa Køberne i Forvejen vidste Besked med alle Forhold. Parceller paa over 5000 m² var ikke under Loven. Taleren vilde paa Udvalgets Vegne anbefale, at Loven træder i Kraft for Aarhus Kommune. Naar Overretssagfører Andr. Christensen ikke havde kunnet tiltræde Indstillingen, skyldtes det vist nærmest juridiske Grunde.

Indstillingen vedtoges.

6. (J. Nr. 97—1922). Indstilling fra Udvalget for Byens Udvidelse og Bebyggelse om **Anlæg af en Nødtørftsanstalt paa Bispetorvet.**

Fra Arkitekterne Hauning og Mundt forelaa følgende Forslag:

»Modtaget Udvalgets Skrivelse af 15. ds. angaaende Plateauet over Nødtørftsanstalten ved Bispetorvet, skal vi hermed tillade os at fremsende det ønskede Ændringsforslag, som paa væsentlige Punkter støtter sig til Stadsingeniørens Forslag II.

Forslaget gaar, som Tegningen viser, ud paa, at Plateauet lægges i Niveau med Kannik-kegades Fortov, adskilt fra dette ved tre smalle Rækker Granitfliser, som i den anden Ende mod St. Clemens Torv, hvor der er Terrænforskel, danner Trin, som paa det Sted, hvor Terrænforskellen er størst, bliver 14 cm høje. Iøvrigt vil vi foreslaa, at Plateauet asfalteres, da Inddelingen med Fliser vil volde Vanskeligheder paa Grund af de mange Ovenlys.

Ovenlysningen er tænkt udført af Kepplerske Glas, som indstøbes i Jernbetonerne, og som paa en diskret Maade falder sammen med den asfalterede Flade«.

Udvalget indstiller Planen til Byraadets Godkendelse.

J. Chr. Møller henviste til de mange tidligere Behandlinger af Spørgsmaalet om Bispetorvet. Hele Anlægget havde i den senere Tid været meget stærkt kritiseret, ikke mindst det Forslag, som nu forelaa, nemlig Anlægget af en Nødtørftsanstalt. Udvalget havde imidlertid gjort sit Bedste for at faa denne anlagt saaledes, at den ikke kunde genere, og det var sikkert ogsaa Tilfældet, snarere vilde den pynte lidt paa dette Hjørne af Pladsen.

Man havde forhandlet med Arkitekterne Hauning og Mundt, som havde projekteret hele Anlægget, og var efterhaanden bleven enig med dem, og ligeledes havde Bispetorvskomitéen efter nogle Forhandlinger tiltraadt Planen. Der havde tillige været forhandlet med Formændene for enkelte Udvalg og de havde ikke væsentlig at indvende derimod, idet de indsaa Nødvendigheden af at faa en saadan Anstalt og ikke kunde anvise nogen bedre Plads dertil. Der var som sagt udøvet en meget stærk Kritik mod hele Forslaget. Kritik kunde være godt, naar den kom paa det Tidspunkt, hvor et Projekt kunde omlaves, men det var klart, at det ikke kunde lade sig gøre, naar Arbejdet var omtrent færdigt, og derfor vilde Taleren meget henstille til Pressen om at høre op med en Kritik, der ikke førte til noget som helst. Nu burde man vente og se, hvordan det vilde blive, og muligvis blev det hele langt smukkere, end man nu tænkte sig. Forhaabentlig vilde det ikke vare længe, inden Arbejdet var færdigt; Lygterne blev opstillet i Løbet af et Par Maaneder, og saa vilde det hele ret hurtigt være i Orden. Taleren vilde derfor anbefale Forslaget, som det nu forelaa.

V a l d. P e d e r s e n skulde ikke komme nærmere ind paa selve Planen, som jo var vedtaget og snart færdig. Gjort Gerning stod ikke til at ændre, i hvert Fald ikke uden meget stor Bekostning. Taleren kunde tiltræde Anlægget af en Nødtørftsanstalt paa dette Sted, selv om en saadan ikke var med i det oprindelige fremsatte Forslag. Men det havde været i høj Grad paa sin Plads, om Udvalget her samtidig var kommet med en Redegørelse over, hvad en saadan Historie vilde koste. Der gik Rygter ude i Byen, at det vilde blive 30—40000 Kr., og Taleren vidste ikke, hvor-

vidt det passede, men vilde i hvert Fald henstille til Udvalget at give lidt Besked herom.

J. Chr. Møller erkendte, at det var berettiget at forlange et Overslag over Udgiften. Man havde tidligere haft et Projekt fremme til ca. 30000 Kr., og det blev næppe meget galt at beregne det foreliggende Forslag til 30—35000 Kr. Naar der ikke var fremkommet nogen Beregning her, skyldtes det forskellige Vanskeligheder. Man kunde nok opstille en Kalkulation, men det var ikke let at sige, om den vilde passe. Forholdet var tilmed, at disse Penge skulde betales paa meget langt Sigt og til en billig Rente, derfor var man ikke veget tilbage for Udgiften, ogsaa fordi man derved skaffede en Del Arbejde.

Vald. Pedersen var klar over, at Byraadet ikke var enebestemmende her, idet den anden Part ogsaa vilde give sit Besyv med som i sin Tid ved »Stadion«; men maaske man nu var blevet klog deraf. Det vilde alligevel være rart, om »Udvalget med de lange Arme« kom ind paa at fortælle Byraadet lidt om sine Planer, saa man ikke skulde have Oplysninger udefra.

J. Chr. Møller forstod ikke, hvorfor Hr. Vald. Pedersen bestandig skulde kritisere Udvalget for Byens Udvidelse og Bebyggelse, for dette Udvalg skrabede absolut ikke mere til sig end det havde haft i hvert Fald i den Tid, Taleren havde været Formand derfor. Maaske var Vald. Pedersen misundelig paa Udvalget, men Taleren skulde gerne være med til at skaffe Brolægningsudvalget noget mere at bestille.

Vald. Pedersen var absolut ikke misundelig, men ønskede at have det saaledes, at Medlemmerne blev sat lidt ind i Sagerne. Det var hele

Byraadet, som havde Ansvaret for, hvad der blev lavet.

F o r m a u d e n bemærkede til Vald. Pedersen, at man her havde haft Lyst til at vise Brolægningsudvalget, hvordan en Nødtørftsanstalt skulde se ud, for dette Udvalg havde ikke gennem Aarene gjort noget for Anbringelse af saadanne Anstalter i Byen. Taleren havde i sin Tid taget sig af dette Spørgsmaal og været med til at faa enkelte smaa Anstalter rejst, men da der saa blev Trang til en større Nødtørftsanstalt ved Østbanetorvet, lejede Brolægningsudvalget nogle elendige Huse inde i en Port, og det var ikke forandret siden. Taleren vilde derfor henstille til Brolægningsudvalget at komme ind paa at faa rejst en ordentlig Nødtørftsanstalt i denne Bydel. Hr. Vald. Pedersens Morsomheder var ikke paa sin Plads. Det kunde gaa en enkelt Gang, men ved Gentagelser forsvandt det morsomme. — Angaaende Forslaget om en Nødtørftsanstalt, saa havde der i sin Tid været Overslag fremme, og det nu foreliggende Projekt blev vist billigere end det første. Noget bestemt kunde imidlertid ikke siges, men Arbejdet vilde antagelig til sin Tid blive udbudt, og saa havde Byraadet Lejlighed til at vedtage eller forkaste Forslaget.

V a l d. P e d e r s e n kunde tiltræde Borgmesterens sidste Bemærkninger, men hans øvrige Betragtninger vedkom egentlig ikke Sagen. Taleren skulde gerne tage sig Henstillingen ad notam, men saa maatte Borgmesteren heller ikke blive misfornøjet, fordi et Medlem tillod sig at kritisere en Sag. Taleren tog saadanne Henstillinger fra den gemytlige Side og gik ikke af den Grund til Ministeriet og bad det give Borgmesteren en Reprimande! — Nødtørftsanstalten ved Østbanetorvet

havde Borgmesteren maaske ogsaa været med til at vedtage, og den var selvfølgelig ikke tidssvarende; men man maatte huske paa, at Brolægningsudvalgets Budgetter altid var blevet beklippede mere end andre, naar de kom til Budgetudvalget, og der var derfor ikke Grund til at rejse nogen Bebrejdelse mod Udvalget for dette Forhold. Der forelaa Tegninger over en Nødtørftsanstalt; men der var næppe Udsigt til under den foreliggende økonomiske Situation at faa et Forslag herom vedtaget. Formandens Udtalelser stemte ogsaa daarligt med hans Spareteorier.

Formanden haabede, at Vald. Pedersen nu havde faaet Luft for sine Besværligheder.

Vald. Pedersen: Ja, jeg gaar ikke til Ministeriet!

Formanden svarede, at naar en Sag gik til Ministeriet, var Vald. Pedersen til Dels Skyld deri. Men det havde sikkert været klogest af vedkommende at lade være dermed. — Taleren havde i sin Tid stillet Forslag om en Nødtørftsanstalt ved Østbanegaarden eller Knudrisbakke, men det havde Vald. Pedersen næppe noget Kendskab til.

H. P. Christensen bemærkede, at der i Byraadet havde været Enighed om, at der tiltrængtes en Nødtørftsanstalt midt i Byen, idet Anstalten i Skolegade var under al Kritik. Den foreslaaede Plads var den bedste og tillige det Sted, hvor den billigst kunde indrettes, fordi Udgiften kom ind under Bispetorvskontoen, hvortil Privatbanken gav Laan til 4 % Rente og 1 % Afdrag. Naar der altsaa var Enighed om Nødvendigheden af en saadan Anstalt, var der ikke Grund til at diskutere andet end Beliggenheden; selve Udgiften til Anstalten vilde jo senere komme frem i Byraadet, og saa havde man Lejlighed til eventuelt at forkaste

Planen. De øvrige Bemærkninger om Udvalgene skulde Taleren ikke komme ind paa, men i Almindelighed maatte man lægge de forskellige Sager ind under de Udvalg, hvor der fandtes Medlemmer, som havde Tid til at møde og behandle Sagerne.

Indstillingen vedtoges.

7. (J. Nr. 418—1922). Indstilling fra **Bestyrelsen for »Den gamle Borgmestergaard« angaaende Placering af nye Bygninger.**

Følgende Indstilling forelaa:

»Med Bygningsmuseet »Den gamle Borgmestergaard« har det været Tanken ved Genrejsning af gamle, interessante Aarhus-Bygninger at skabe et Billede af den gamle By ved Aaen.

Efter denne Plan har man hidtil arbejdet, men da det har Betydning for Havens fremtidige Udvikling, at der er en vis Arbejdsro for Stadsgartneren, har man ment at tjene Forskønnelsesudvalget ved allerede nu at udarbejde en samlet Plan over den Bebyggelse, der kan være Tale om, at Fremtiden vil bringe.

Efter at en saadan Plan er bleven udarbejdet af Arkitekt Kühnel og vedtaget af Borgmestergaardens Bestyrelse, har man forelagt den til Overvejelse inden for Forskønnelsesudvalget og derfra modtaget det Svar, at Udvalget i Hovedsagen kan tiltræde Borgmestergaardens Forslag, men erindrer om den tidligere mellem Udvalget og Borgmestergaarden trufne Ordning, at den endelige Placering af de forskellige Bygninger kun maa foretages efter forudgaaende Forhandling med Udvalget i hvert enkelt Tilfælde saavel hvad angaar Plads som Tidspunkt for Opførelsen. Denne Ordning finder Borgmestergaarden fremdeles rimelig og agter ikke

at fravige den. Borgmestergaarden vil ogsaa søge at finde Udvej for Afholdelsen af de Udgifter, der vil være forbundne med Forandring af Møledammens Grænser.

Borgmestergaarden paaskønner den velvilige Forstaaelse, den har mødt hos Forskønnesudvalget, og naar dette beklager, at enkelte smukke Partier i Haven vil forsvinde, mener Borgmestergaarden at kunne forsikre, at det, der nu kommer i Stedet, vil ikke blive mindre skønt, og den stoler i den Henseende paa Stads-gartnerens Medvirken ved Planens Udførelse.

Idet man derfor forelægger Arkitektens af den samlede Bestyrelse vedtagne Plan, beder man Byraadet godkende samme.«

Formanden erindrede om, at da den gamle Borgmestergaard blev rejst i Botanisk Have, var det Meningen, at der efterhaanden skulde anlægges et Kvarter af en gammel Købstad paa dette Sted, og det blev dengang fastslaaet, at der skulde være et lille Torv foran Bygningen, ligesom hvor den havde ligget i Aarhundreder, og saa kunde der placeres andre gamle Bygninger omkring Gaarden. Der havde hidtil ikke været nogen egentlig fast Plan for Bebyggelsen, men nu havde Bestyrelsen hele 7 Bygninger til Raadighed og de skulde rejses, efterhaanden som der blev Penge dertil. Bestyrelsen fremlagde derfor nu en Plan over den tænkte Bebyggelse. Arkitekten havde været noget bange for, at den Grund, som ligger op til Søen derude, ikke kunde bære, med mindre der kom et Bolværk langs Bredden, hvorved Søen vilde faa en noget andet Form. Forskønnesudvalget havde tiltraadt Planen, men gjort opmærksom paa, at Udvalget ikke kunde paatage sig Bekostningen ved dette Bolværk, hvilket Bestyrelsen for Borgmester-

gaarden var indforstaaet med. Den første Bygning, der skulde rejses derude, var det gamle Hus paa Hjørnet af Mejlgade og Tværgade, som vilde komme til at danne et Hjørne ud mod Torvet, og den næste blev Marcus Bechs gamle Gaard. Der var ingen Tvivl om, at det blev et meget smukt Parti, og Bestyrelsen var tillige saa heldig at have gamle Sager nok til Opstilling i Bygningerne, naar der blot kunde skaffes Penge til at faa dem rejst. Bygningen paa Mejlgade vilde blive nedrevet lige efter Flyttedag, og saa skulde den helst rejses derude med det samme, da det vilde blive det billigste. Taleren vilde anbefale den foreliggende Plan til Godkendelse.

Indstillingen vedtoges.

8. (J. Nr. 550—1922). Indstilling fra Kirkegaardsbestyrelsen angaaende **Anlæg af den ny Kirkegaard.**

Fra et Mindretal, Borgmesteren og A. Bitsch, forelaa følgende Indstilling:

I.

»Da Kirkegaardsbestyrelsen i Byraadets Møde den 25. November 1920 fik det til Anlæg af en ny Kirkegaard udsete Areal mellem Silkeborg og Viborg Landeveje stillet til Raadighed, var det en Forudsætning, at man gennem Stadsgartneren og Overgraveren skulde lade udarbejde et Udkast til Kirkegaarden, der da skulde forelægges Byraadet til Godkendelse.

Der foreligger nu to saadanne Udkast, af hvilke Kirkegaardsbestyrelsen mener, at det som Forslag II betegnede bør foretrækkes. Men samtidig med, at Planerne forelægges Byraadet, har et Flertal indenfor Kirkegaardsbestyrelsen rettet vedlagte Henstilling til Byraadet om, at Planlæggelsen af den ny Kirkegaard udbydes i Kon-

kurrence, der skulde staa aaben for Fagfolk fra hele Landet.

Mindretallet mener imidlertid ikke at kunne slutte sig hertil dels under Hensyn til det ved den sidste Kirkegaardskonkurrence opnaaede tvivlsomme Resultat, dels af Hensyn til det til en saadan Konkurrence nødvendig medgaaende Spild af Tid og den ret betydelige Bekostning, hvorfor det indstiller til Byraadet at godkende det foreliggende Udkast, Forslag II, og bemyndige Kirkegaardsbestyrelsen til at arbejde videre paa dette Grundlag.

Fra 2 Medlemmer (Bruun Rasmussen og A. Mørup) forelaa følgende Indstilling:

II.

Da Anlægget af en stor Kirkegaard i en By som Aarhus er et Foretagende, der ikke blot koster mange Penge, men tillige kræver en mangesidig Indsigt hos dem, der skal udarbejde Planen, foreslaar undertegnede Medlemmer af Kirkegaardsbestyrelsen, at Byraadet, forinden det tager Stilling til de foreliggende skitsemaessigt udarbejdede Forslag, udskriver en Konkurrence, ved hvilken nye Synspunkter for Kirkegaardsanlæg eventuelt vil komme til at foreligge, idet der indenfor Begravelsesvæsenet i de sidste Aar er sket en betydelig Udvikling baade i æstetisk og teknisk Henseende, og man saaledes maa antage, at der gennem en Konkurrence vil kunne fremkomme værdifulde Ideer for et nyt Kirkegaardsanlæg i Aarhus.

En saadan Konkurrence bør da staa aaben for alle, og følgende Præmier foreslaas udbetalt til de 3 efter Bedømmelsens Skøn bedst egnede Forslag.

Første Præmie: 2000 Kr.

Anden — : 1200 »

Tredie — : 800 »

De nærmere Regler for Konkurrencen udarbejdes af Kirkegaardsbestyrelsen, dog at Fristen for Indlevering af Forslag ikke maa overskride 3 Maanedersdagen efter Konkurrencens Udskrivning.

Endelig forelaa fra F. L. Østrup følgende Erklæring:

Ogsaa jeg undertegnede kan slutte mig til ovenstaaende, tillader mig dog at udtale, at omtrent det samme vistnok kunde opnaas ved at faa en anerkendt dygtig Fagmand med Erfaring angaaende Anlæg af Kirkegaarde til kritisk at gennemgaa det foreliggende Forslag.«

Formanden forelagde Sagen. I November Maaned i Fjor blev der af Byraadet stillet et Areal Vest for Byen til Raadighed for Kirkegaardsbestyrelsen til Anlæg af en Kirkegaard. Arealet var begrænset af Silkeborg Landevej, Aaby Skel, Viborg Landevej og Ringgaden. Byraadet besluttede ligeledes at henstille til Kirkegaardsbestyrelsen at anmode Overgraveren og Stadsgartneren om at fremkomme med en Skitseplan, der kunde forelægges for Byraadet. En Tid efter fremkom de to Mænd med en Plan I, som Kirkegaardsbestyrelsen fandt meget tiltalende, men mente dog, at enkelte Ting kunde udnyttes noget bedre, hvorefter de samme Mænd udarbejdede den foreliggende Plan II, hvortil knyttede sig Plan III, som var det samme Arbejde med indlagte Højdekurver. Arealet havde en Størrelse af 44 ha, men heraf laa 3 ha langs Silkeborg Landevej for lavt, hvorfor man paatænkte at sælge det til Villabebyggelse eller maaske senere fylde det op. Der blev

saa til Rest 41 ha, og efter den foreliggende Plan skulde heraf udlægges til Veje og Gange ca. 31 %, til Beplantning 26 % og til Gartneranlæg 3 %. Ved Viborg Landevej laa Transformatorstationen, og for ikke at faa selve Kirkegaarden for tæt til denne, havde man tænkt her at anlægge Gartneri paa begge Sider af den, saa der blev et symmetrisk Anlæg. Til Plads for Bygninger paaregnedes $1\frac{1}{2}$ % af Arealet, til Græsarealer 6 %, og der blev da til Rest 32 % til Gravsteder, hvilket kunde give ca. 45000 Normalgravsteder. For Tiden begravedes ca. 1000 aarlig, og det vilde derfor vare adskillige Aar med en Belægning i første Omgang. Det var dog ikke Meningen at tage hele Arealet ind med det samme, idet ca. Halvdelen var tænkt som en 1. Del af Planen. Indgaugen til Kirkegaarden vilde blive ved Viborg Landevej, hvor denne skulde støde sammen med den paatænkte Ringgade, ca. 450 m fra den nuværende botaniske Have. Hele Planen var beregnet at ville koste 260000 Kr. foruden Kloakering og Dræning. — Der kunde nu rejses det Spørgsmaal, om det var nødvendigt at anlægge en saadan Kirkegaard, og Taleren kunde da oplyse, at den gamle Kirkegaard under normale Forhold højst kunde vare 2 Aar, og skulde der komme en Epidemi som for et Par Aar siden, vilde der kun være Plads i $1\frac{1}{2}$ Aar, saa det var paa høje Tid at gaa i Gang med Arbejdet. Som det fremgik af de to Indstillinger, var der ikke fuldstændig Enighed indenfor Kirkegaardsbestyrelsen. Angaaende den foreslaaede Konkurrence vilde Taleren pege paa, at Byen i 1906 lod udbyde til Konkurrence Planlæggelse af en Kirkegaard Syd for Byen; men de Planer, som da kom frem, var alt andet end tiltalende. Senere lod Byraadet nye

Planer udarbejde, og de var heller ikke smukke, idet man f. Eks. fra et Sted kunde overse de fleste Grave. Men en moderne Kirkegaard maatte være saaledes beplantet, at der dækkedes over de store Arealer, saa man ikke fik Indtryk af Massebegravelser, og dette Princip var fulgt i den foreliggende Plan. De af Flertallet foreslaaede Præmier vilde vist ogsaa blive for smaa, hvis man skulde have de bedste Kræfter til at deltage i Konkurrencen. Der var ogsaa fra en enkelt Side foreslaaet, at 1. Præmietageren tillige skulde være Overleder ved Anlæggelsen, og det kunde der være nogen Konsekvens i, men der var næppe Tvivl om, at det saa blev meget dyrere, og maaske kunde man saa heller ikke som paatænkt anlægge Halvdelen først. I det hele taget havde Byen ikke haft meget ud af de tidligere Konkurrencer, idet det altid havde været nødvendigt at lade Kommunens Teknikere omarbejde de vedtagne Planer, og naar der nu forelaa en fuldtud fyldestgørende Plan, udarbejdet af Byens egne Mænd, vilde Taleren meget anbefale at vedtage denne.

A. M ø r u p betonedes, at det foreliggende Projekt var saa stort, at det maaske, naar man tog det hele med, vilde komme til at staa Byen i 1 Mill. Kr. En Del af Kirkegaardsbestyrelsen havde derfor ment, at ved et saa stort Anlæg var det forsvarligt at udbyde til en Konkurrence for at faa det bedste frem. Det foreliggende Projekt maatte dog siges at være ganske udmærket, og Taleren var ikke i Stand til at foreslaa noget bedre; men derfor var det ikke helt sikkert, at det var det bedst mulige. Terrænet var noget vanskeligt, idet det skraanede ret stejlt ned mod en Slugt i Midten, saa der vilde blive en Del tekniske Vanskeligheder; men samtidig var det en

Opgave, som Kirkegaardsarkitekter med stor Interesse vilde forsøge at løse. Derfor havde man foreslaaet at udbyde en Konkurrence blandt de teknisk Sagkyndige paa dette Omraade, og de foreslaaede Præmier tillige med Udgiften til Bedømmelse o. l. vilde vel beløbe sig til ca. 5000 Kr. eller 5 % af den antagelige Udgift. Muligvis vilde man ikke helt ud kunne slutte sig til et enkelt Projekt, men der kunde maaske komme gode nye Tanker frem, der kunde udnyttes, muligvis i Forbindelse med det foreliggende Forslag. Man kunde næppe forlange, at Byens Embedsmænd altid skulde være paa Højde med det allernyeste, og ved en Konkurrence fik man alt frem. Hvis der blev en Frist paa 3 Maaneder for Konkurrencen, kunde Spørgsmaalet vel være afgjort ved Nytaarstid, og saa kunde Jordarbejderne for en Del udføres i de sidste Vintermaaneder. Taleren vilde derfor foreslaa, at man tager denne Chance med for eventuel Forbedring af det foreliggende Projekt ved at udskrive en Konkurrence efter de Regler, som var anført i Indstillingen.

F o r m a n d e n oplyste, at 2. Del af Projektet næppe kom frem de første 10 Aar, og m. H. t. det vanskelige Terræn, saa var Hovedfærdselsvejene efter Forslaget tænkt paa en saadan Maade, at de kostede mindst muligt at anlægge. De to Embedsmænd havde ganske vist ikke tidligere anlagt Kirkegaarde, men de havde antagelig gennem Tidsskrifter o. l. gjort sig bekendt med det nyeste paa dette Omraade. M. H. t. Konkurrencen kunde man næppe vente at faa den afsluttet i den af Hr. Mørup nævnte Tid, og det var rart at komme i Gang snarest, da man ellers skulde afskedige en Del Folk. Naturligvts maatte dette Moment her spille en mindre Rolle, men som Ti-

derne var, skadede det ikke at tage dette i Betragtning ogsaa.

H. P. Christensen erkendte, at der maatte gøres noget for at skaffe mere Begravelsesplads. Det foreslaaede Areal var ganske vist meget stort, nemlig 70 Td. L.; men naar man gik frem paa den Maade, at man foreløbig nøjedes med at indtage ca. Halvdelen, kunde man jo se Tiden an for Restens Vedkommende, idet man maatte haabe paa, at Krematoriet, som nu snart var færdigt, i nogen Grad vilde aflaste Kirkegaardene. Skulde det derfor vise sig, at der af den Grund ikke blev Brug for hele Arealet, kunde der jo senere tages anden Bestemmelse om Resten. Taleren syntes heller ikke, at de Erfaringer, man havde gjort m. H. t. Konkurrencer, indbød til at fortsætte dermed, og ikke mindst den sidste havde været Genstand for stærk Kritik. Den foreliggende Plan var udarbejdet saa godt, at det var tvivlsomt, man fik noget bedre frem ved en Konkurrence, og de foreslaaede Præmier var vist ogsaa for smaa, hvis man skulde have virkelig kompetente Folk til at give Tilbud, for der var ikke saa ringe Udgifter forbundne dermed for de paagældende. En anden Sag var def selvfølgelig, hvis den sejrende i Konkurrencen blev Leder af Anlægget; men det vilde sikkert blive alt for kostbart. Taleren vilde dog gerne pege paa en enkelt Ting. Efter Forslaget blev der kun godt 30 % til Gravsteder, og Taleren vilde henstille til Kirkegaardsbestyrelsen, om der ikke var Mulighed for at udnytte Arealet lidt stærkere til Begravelsespladser og saa spare lidt paa Beplantningen, saa den første Halvdel kunde vare lidt længere; saa kunde man i en Del Aar udnytte det øvrige Areal til Udlejning til Landbrug. Det var selvfølgelig en Nydelse at se

paa en smukt beplantet Kirkegaard, men paa den anden Side matte man ogsaa se paa Udnyttelsen af Jorden. Taleren vilde altsaa anbefale at vedtage Planen i den foreliggende Skikkelse uden at gaa til nogen Konkurrence og vilde samtidig henstille til Bestyrelsen at fremskynde Arbejdet saa meget som muligt paa Grund af den store Arbejdsløshed.

Formanden svarede hertil, at saafremt Planen blev vedtaget nu, skulde der hurtigst muligt komme en Arbejdsplan frem, saa Arbejdet kunde blive paabegyndt. M. R. t. Udnyttelsen af Arealet kunde Taleren oplyse, at paa nordre Kirkegaard var der udlagt 52 % af Jorden til Veje og Beplantning, og man var enig om, at der var for lidt Beplantning, hvorfor man her havde foreslaaet 10 % mere. Hvis det kunde formindskes uden at skade, vilde det blive gjort; men selv om der beplantedes lidt rigeligt nu, kunde det eventuelt senere tages ind til Gravsteder og sikkert blive betalt godt.

M. Brammér havde forstaaet Hr. Mørup saaledes, at han var særdeles tilfreds med det foreliggende Forslag, men at man altid kunde tænke sig noget endnu bedre, og som Regel vilde der ved en Konkurrence komme forskellige Idéer frem, der kunde anvendes. Taleren fandt dog det foreliggende Projekt saa smukt og tiltalende, at man vanskeligt kunde tænke sig noget bedre, og at overdrage Anlægget af Kirkegaarden til en fremmed vilde være urinreligt, naar Kommunen selv havde saadanne Kræfter til Disposition. Men Taleren vilde spørge de Herrer, som arbejdede med Sagen, om der her i Daamark fandtes særlig sagkyndige Folk paa dette Omraade, for hvis der fandtes en saadan Ekspert, viide der maaske være

Mulighed for at forelægge Planen for vedkommende og høre hans Mening derom. Det var nærmest en Mellemvej, som maaske kunde tilfredsstille til begge Sider, og det kunde vel ogsaa gøres ret hurtigt.

A. M ø r u p skulde ikke benægte, at man havde gjort sørgelige Erfaringer ved tidligere Konkurrencer, men derfor burde man næppe helt afskaffe saadanne. Taleren havde ikke tænkt sig, at 1. Præmietageren skulde lede Arbejdet, men nærmest, at eventuelle nye Idéer kunde indarbejdes i det foreliggende Forslag. Angaaende Udnyttelsen af Arealet var det vist den bedste Fordeling med $\frac{1}{3}$ til Beplantning, $\frac{1}{3}$ til Veje og Gange og $\frac{1}{3}$ til Gravsteder. Men det kunde eventuelt ændres lidt senere.

J. C h r. M ø l l e r konstaterede, at hele Kirkegaardsbestyrelsen var enig om, at det var et godt Forslag, der forelaa, og derfor maatte en Konkurrence synes mindre nødvendig, idet de, der ønskede en saadan, jo ikke i nogen Maade kritiserede Forslaget eller udtalte Ønsker om Ændringer deri. Ved en Konkurrence kunde man jo nok være heldig og finde en eller anden ny Enkelthed, der kunde bruges, men man kunde ogsaa være uheldig, og helt at undgaa at tage Hensyn til en Konkurrence kunde man næppe, saa var Pengene i hvert Fald helt spildt. Ved de fleste af Byens Konkurrencer havde Embedsmændene bagefter maattet lave Planerne om. De foreslaaede Præmier var ogsaa for smaa, hvis man skulde have virkelig dygtige Folk til at deltage; dertil kom, at man ogsaa skulde have en Bedømmelseskomité, og det var vist ikke let at finde Ekspertes til en saadan, saa det vilde nærmest blive Kirkegaardsbestyrelsen selv, der kom til at bedømme Arbej-

derne. Taleren vilde dog gerne slaa fast, at selv om man ikke tog en Konkurrence her, betød det ikke, at man for evigt vilde afskaffe disse. Det var en Selvfølge, at Forslaget om en Konkurrence skyldtes Hr. Mørups store Interesse for Sagen, men Taleren vilde alligevel i dette Tilfælde, som Forholdene laa, opfordre Hr. Mørup til at tage Forslaget tilbage.

K. M o u s t e n fastslog, at alle var enige om, at en Konkurrence vilde fordyre Planen, trække Arbejdet ud og næppe fremskaffe noget bedre end det foreliggende. Taleren vilde derfor støtte Forslaget om, at der ikke afholdes Konkurrence.

M a r i u s G e e r t s e n syntes, at den nuværende Kirkegaard efterhaanden var bleven meget smuk, og det skyldtes Byens Embedsmænd, som i Tidens Løb var blevet virkelige Eksperter paa dette Omraade. Naar der nu forelaa et Projekt til en ny Kirkegaard, udarbejdet af de samme Mænd, og man fra alle Sider var overordentlig tilfreds med det, var der ikke stor Anledning til at ofre mange Penge til en Konkurrence. Denne Kirkegaard skulde bruges igen 40 Aar, og Planen vilde vel nok igennem saa lang Tid undergaa enkelte Forandringer; men det var i hvert Fald naturligt, at de Mænd, som gennem mange Aar skulde være med i dette Arbejde, ogsaa kom til at anlægge Kirkegaarden efter deres eget Projekt. Skulde de arbejde efter et fremmed Projekt, kunde de umuligt gøre det med samme Kærlighed og Forstaaelse. Naar et andet Projekt tillige vilde blive dyrere, vilde det dog være rimeligt at antage det foreliggende, som alle var udmærket tilfreds med.

A. M ø r u p kunde ikke godt tage Forslaget tilbage, da der var flere om at stille det. Taleren

kunde maaske personlig være tilfredsstillet med det Forslag, som Dr. Brammer nævnte, at faa en Ekspert til at udtale sig om den foreliggende Plan.

Formanden: Kender De en saadan Ekspert, for jeg kender ingen?

A. Mørup kendte heller ingen og vilde saaa tage Forslaget tilbage for sit eget Vedkommende.

Formanden vilde saa afstemme om Mindretallets Forslag, som Hr. Mørup nu havde tiltraadt, hvorved det var blevet et Flertalsforslag, og hvis det vedtoges, vilde deraf følge, at de samme to Mænd gik i Gang med at udarbejde den egentlige Arbejdsplan.

Mindretallets Indstilling (I) vedtoges.

9. (J. Nr. 421—1922). Indstilling fra Havneudvalget om en **Forandring i Havne- og Brotaksten.**

Følgende Indstilling forelaa:

»Foranlediget ved en Skrivelse af 29. Juli d. A. fra Konsul v. d. Hude, af hvilken en Genpart vedlægges, har Havneudvalget ved nærmere at undersøge Forholdene faaet bekræftet, at Skibe i udenrigsk Fart er fritagne i Københavns Havn for at erlægge Vareafgift for den Del af Ladningen, der i Havnen omlades og forsendes med Skib til udenrigsk Sted.

Da der ifølge den for Aarhus Havn gældende Havne- og Brotakst ogsaa skal opkræves Afgift for Omladning af saadant Gods her i Havnen, maa man give Firmaet Hecksher & Sønns Eftf. Ret i, at en saadan Bestemmelse ikke er egnet til at drage Trafikken hertil. Og da man i Handelsstanden er af den Mening, at en Ophævelse af denne Bestemmelse vil være af stor Betydning, medens Toldkammeret paa Forespørgsel derom har erklæret, at Omladninger til Udlandet nu er ret

sjældne, hvorfor Havnen følgelig heller ikke vil give Afkald paa nogen væsentlig Indtægt, hvis Varer, der er Genstand for en saadan Omladning, bliver fri for Vareafgift, skal man herved anmode Byraadet om at søge Ministeriet for offentlige Arbejders Approbation af følgende Ændringer i Havne- og Brotaksten:

Takstens II A 5 B, Varer i Omladningstilfælde, ændres saaledes: Varer, der overlosses eller omlades fra Skib til Skib, og er bestemt til indenrigsk Sted, betale o. s. v.

og til Takstens II A 6, Fuldstændig fritagne for Afgift er: føjes tilsidst:

j. Varer, der fra Skibe i udenrigsk Fart overlosses eller omlades direkte fra Skib til Skib for at forsendes til udenrigsk Sted.*

Formanden meddelte, at et Købmands firma for nogen Tid siden lod omlade Sukker fra Skib til Skib i Havnen, der skulde til udenlandsk Havn, og ifølge Havne- og Brotaksten maatte Firmaet betale Afgift af Sukkeret. I de øvrige Provinshavne skulde denne Vareafgift ogsaa betales, men i Københavns Havn gjaldt den Regel, at naar Varen ikke kom til Bolværk, men omlades fra Skib til Skib for at sendes til udenlandsk Havn, betales der ingen Afgift deraf. Denne Bestemmelse var indført efter Anlægget af Frihavnen. For Aarhus Havns Vedkommende havde det hidtil ingen Rolle spillet, da det drejede sig om Ubetydeligheder, og Afskaffelsen af Afgift i saadanne Tilfælde kunde maaske være til Gavn for Købmandsstanden i Aarhus og omliggende Byer og muligvis ogsaa trække visse Skibe til Byen, som ellers vilde gaa til København. Havneudvalget foreslog af disse Grunde at ansøge Ministeriet om

at faa en Ændring i Havne- og Brotaksten, saa der ikke af saadanne Varer skal svares Bropenge. Indstillingen vedtoges.

10. (J. Nr. 446—1922). Indstilling fra Lønudvalget om **Nedsættelse af Dyrtidstillæget for Kommunens Funktionærer og Arbejdere.**

Følgende Forslag forelaa:

- I. Tjenestemænd, der lønnes i Henshold til Lønregulativet:
 - a. For gifte Mænd, for Enkemænd, Enker, fraskilte og fraseparerede Mænd og Kvinder som har egen Husstand, eller hvem der paa hviler Forsørgelsespligt overfor Børn under 18 Aar, samt for ugifte, hvem saadan Forsørgelsespligt paa hviler, og som har egen Husstand, fastsættes Dyrtidstillæget for Halvaaret Oktober 1922—Marts 1923 til 420 Kr. aarlig.
 - b. For alle øvrige mandlige og kvindelige Funktionærer 140 Kr. aarlig.
 - c. Iøvrigt staar de hidtil gældende Regler ved Magt.
- II. Timelønnede Haandværkere og Arbejdsmænd:

Dyrtidstillæget for Tiden fra 1. Oktober 1922 til 31. Marts 1923 fastsættes til 17,5 Øre pr. Time.»

H. P. Christensen anbefalede Forslaget, som var i H. t. Statens statistiske Beregning.

Indstillingen vedtoges.

11. (J. Nr. 122 og 136—1922). Indstilling fra Lønudvalget angaaende **Fastsættelse af Dyrtidstillæget til Kommunens Pensionister og Understøttede for Tiden Oktober 1922—Marts 1923.**

Følgende Indstilling forelaa;

- »I. Pensionister, pensionerede efter 1. Oktober 1919:

Dyrtidstillæget fastsættes i H. t. Statistiske Efterretninger af 16. August 1922 angaaende Prisniveauet — Detailpriserne i Juli 1922 — til Kr. 540 aarlig for gifte og Kr. 360 aarlig for ugifte med den Begrænsning, at Dyrtidstillæget ikke maa overstige 30 % af Pensionen for gifte og 20 % af Pensionen for ugifte.

II. Pensionister, pensionerede før 1. Oktober 1919, samt Understøttede.

a. Pensionister:

For de Pensionister, som bor indenfor Bygræsen, foreslaas udbetalt en Dyrtidshjælp, der for Tiden fra 1. Oktober 1922 til 31. Marts 1923 udgør Halvdelen af 17,5 % af den aarlige Pension, forsaavidt denne er 2000 Kroner eller derover, Halvdelen af 25 %, for saa vidt den er mellem 1000 og 2000 Kroner, Halvdelen af 32,5 %, for saa vidt den er mellem 700 og 1000 Kroner, og Halvdelen af 40 %, for saa vidt den er under 700 Kroner, dog saaledes, at Dyrtidshjælpen udgør mindst 100 Kroner aarlig for de Pensionister, hvis Pensionering overtoges af Kommunen fra Politiets Understøttelsesforening den 1. Oktober 1905, og ellers mindst 200 Kroner aarlig.

Dyrtidstillæget maa ikke i noget Tilfælde overstige 420 Kroner aarlig for gifte og 140 Kroner aarlig for ugifte.

Dyrtidstillæget udbetales med $\frac{1}{12}$ ved Udgangen af hver Maaned.

b. Understøttede:

Funktionærer eller Arbejdere, som bor indenfor Bygræsen, og som er afskedigede uden Pension, eller Enker eller Børn efter saadanne, som er opført i Budgettet med en aarlig Understøttelse, foreslaas udbetalt en Dyrtidshjælp af

Halvdelen af 75 % af den aarlige Understøttelse, dog saaledes, at Dyrtidshjælpen udgør mindst 100 Kroner aarlig.

Dyrtidshjælpen udbetales med $\frac{1}{12}$ ved Udgangen af hver Maaned.

c. Almindelige Bestemmelser.

Personer, som oppebære baade Pension og Understøttelse, kan kun faa Dyrtidshjælp (% Tillæg) af Pensionen.

Naar en af Kommunen pensioneret Funktionær eller Arbejder erholder Dyrtidshjælp fra Staten, bortfalder Dyrtidshjælpen fra Kommunen, naar den Dyrtidshjælp plus Konjunkturtillæg, han erholder fra Staten, er lig med eller større end Dyrtidshjælpen fra Kommunen, og nedsættes forholdsvis, naar Dyrtidshjælpen plus Konjunkturtillæget fra Staten er mindre end Kommunens Dyrtidstillæg.

H. P. Christensen anbefalede Indstillingen, som gik ud paa en Nedsættelse af 5 %. Til April vilde Spørgsmaalet blive taget op i Forbindelse med den ny Aldersrentelov.

Indstillingen vedtoges.

12. (J. Nr. 367—1922). **Andragende om Tilladelse til Inddragning af et Beboelsesrum til Butiksløkkale i Frederiksbjerg Torv Nr. 7.**

Førmanden oplyste, at det kun drejede sig om et enkelt Værelse, og der nedlagdes ingen Lejlighed.

Bevilgedes.

13. (J. Nr. 382—1922). **Andragende om en Holdeplads for en Rutebil mellem Aarhus og Grundfør.**

Brølægningsudvalget anbefaler Andragendet paa sædvanlige Betingelser og mod en maanedlig Afgift af 15 Kr.

Indstillingen vedtoges.

14. (J. Nr. 397—1922). **Andragende om Holdeplads for en Rutebil mellem Aarhus og Skanderborg.**
Brolægningsudvalget anbefaler Andragendet paa sædvanlige Betingelser og mod en maanedlig Afgift af 25 Kr.

Indstillingen vedtoges.

15. (J. Nr. 390—1922). **Andragende om Holdeplads for en Rutebil mellem Aarhus og Alderslyst.**

Brolægningsudvalget anbefaler Andragendet paa sædvanlige Betingelser og mod en maanedlig Afgift af 50 Kr. pr. Automobil.

Indstillingen vedtoges.

16. (J. Nr. 3^a—1922). **Efterbevilling af Overskrivelser i Brandvæsenets Regnskab. — 2. Behandling.**

Efterbevilling meddeltes.

17. (J. Nr. 3^a—1922). **Efterbevilling af Overskrivelser i Kommunehospitalets Regnskab. — 1. Behandling.**

Overgik til 2. Behandling.

18. (J. Nr. 3^{a-5}—1922). **Efterbevilling af Overskrivelser i Gas- og Elektricitetsværkets Regnskaber. — 1. Behandling.**

Overgik til 2. Behandling.

19. (J. Nr. 23¹⁶—1922). **Regnskab vedrørende Husvildeafdelingen paa Fodfolkskasernen.**

P. Petersen oplyste, at der var afskrevet 15 % i Forrentning og Amortisation, medens Overskudet 2557,60 Kr. tilfaldt Staten.

Godkendtes.

20. **Andragender om Byggedispensationer fra :**

a. (J. Nr. 2⁹⁷—1922). Bygningslovens § 21 og Bygningsvedtægtens § 26 for Heibergsgade Nr. 50 b.

b. (J. Nr. 2¹⁰⁰—1922). Bygningslovens § 21 for Nørrealle Nr. 57.

Anbefaledes.